

SESONGEN 1966-67

Nationaltheatret

Nationaltheatret har
kollektiv pensjonsforsikring
for sine skuespillere og
funksjonærer i

Norske Folk

Livs- og Pensjonsforsikring A/S

Liv Ullmann som Anne Pedersdotter.

H. WIERS-JENSSEN

Anton Rønneberg:

Hans Wiers-Jenssen.

Med nyinnstuderingen av «Anne Pedersdotter» vil Nationalteatret først og fremst ta opp igjen et av de kraftigste og mest levende teaterstykker i norsk dramatik på sitt repertoar. Samtidig vil teatret gjerne minnes hundreåret for Hans Wiers-Jenssens fødsel – han ble født i Bergen den 25. november 1866. Og han kom til å gjøre en betydelig og allsidig innsats for Nationalteatret i dets første 25 år – som sekretær, litterær konsulent, oversetter, bearbeider, teaterhistoriker, av og til som instruktør. Og naturligvis fremforalt som forfatter til to av Nationalteatrets store kunstneriske og økonomiske suksesser: «Anne Pedersdotter» og «Jan Herwitz» – en tragedie og en komedie fra det gamle Bergen.

Hans Wiers-Jenssen var sønn av garveren Johan Jenssen og hans kone Magdalena Wiers. I 1885 tok han artium ved Bergens Katedralskole, hvor i sin tid også Ludvig Holberg hadde vært elev; i 1892 ble han cand. mag. ved universitetet i Christiania. Den største delen av sitt liv kom han til å bo i hovedstaden. Men barndomsbyen Bergen med dens krøniker og originaler, med dens sirlige, snurrige språk og skarpe, slagferdige humør lever i alt han har skrevet: skuespill og fortellinger. Det virker nesten symbolsk at han kom til å dø under et besøk i Bergen den 25. august 1925.

Helt fra han var skolegutt, var teatret hans liv og lyst. Han vokste ikke for ingenting opp i den byen som i disse årene skaffet landet nesten alle dets ledende scenekunstnere! Wiers-Jenssen

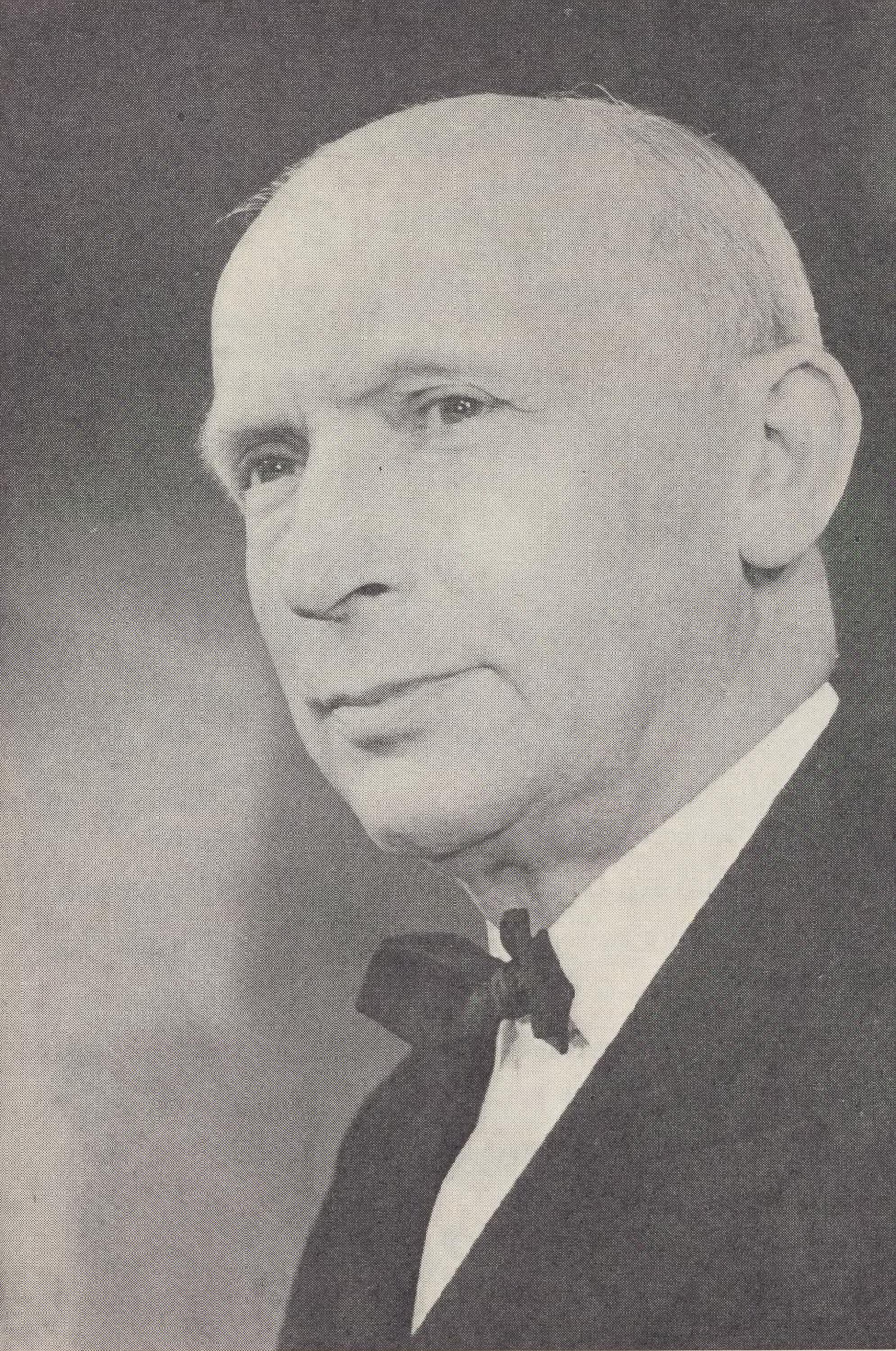
spilte amatørkomedie både ved skolen i Bergen og i Studentersamfundet i Christiania. Sin første suksess som dramatiker opplevde han den 1. januar 1893, noen måneder etter at han hadde avsluttet sin filologiske embetseksamen. Det var med den sagnomsuste revyen «*Tutti-Frutti*» på Eldorado i Torvgaten. Det ble den første virkelige revyen i den halvstore hovedstaden, og den ble spilt for over 100 fulle hus i et lokale som rommet nærmere 2000! Blant de opptredende var – foruten Wiers-Jenssen selv med visen «*Kanonnen*» – den store komikeren Bernt Johannesen (Per Aabels morfar), som tok byen med storm i visen

«La – la – lapset og doven
snobbet og hoven
driver jeg min gang
fra uhret til Grand.
La – la – Nansen kun baxe
og søge at flaxe
til jordklodens axe.
Isch, min Verdens Gang
er fra Gravesen til Grand»

(sitatet tatt fra Odd Bang-Hansens «*Chat Noir og norsk revy*».)

Fra nå av kunne ingenting stoppe Wiers-Jenssens teaterbesettelse. I studenterboken skrev han senere: «Jeg pakket mine filologiske bøker dypt ned i en kasse og uten blu gav jeg meg teatret i vold» (sitatet fra Øyvind Ankers etterskrift til «*Anne Pedersdotter*»). Først arbeidet han i noen sesonger som instruktør ved Christiania Theater. Og fra Nationaltheatrets åpning i 1899 ansatte Bjørn Bjørnson ham som teatrets første sekretær. Etter noen år som instruktør ved Den Nationale Scene, ble han i 1906 igjen knyttet til Nationaltheatret, denne gang som litterær konsulent for utenlandsk litteratur.

Den 19. februar 1908 kom det store gjennombruddet som dramatiker med «*Anne Pedersdotter*». Og fra 1909 overlot Wiers-Jenssen mesteparten av det daglige teaterarbeidet til Johan Peter

KNUT HERGEL

Det er
lang erfaring
bak
hver plate
Freia
Melkesjokolade

Det er ingen tilfeldighet at den smaker bedre og har en høyere og jevnere kvalitet. Bak hver plate ligger generasjoners arbeid i en bedrift som alltid har gått i spissen – i forskning og moderne metoder, i produksjon og arbeidsledelse. Derfor kan vi si om Freia Melkesjokolade at det er ingen over – ingen ved siden.

Freia

Bull for å kunne konsentrere seg om sitt forfatterskap. I årene fremover skrev han fortellinger, skuespill og teaterhistoriske arbeider slag i slag.

Den 10. april 1913 ble en ny minnedag for dramatikeren Wiers-Jenssen. Da fikk hans lystige og beske bilder fra det gamle Bergen, «Jan Herwitz», premiere på Nationaltheatret. En uforliknelig Bergens-kvartett, Gustav Thomassen, Julie Lampe, Stub Wiberg og Sofie Reimers, utførte hovedrollene. Gustav Thomassen, som selv hadde følt hva det ville si å ha Bergenslatteren mot seg, hevet i enkelte scener lystspillet til gripende tragikomedie. «Jan Herwitz» ble spilt i flere nyinnstuderinger, og har gått 74 ganger over Nationaltheatrets scene. I Oslo har det i de senere år vært vanskelig å skaffe Bergens-skuespillere til «Jan Herwitz». Men i Bergen er stykket fremdeles byens egen komedie, dens festforestilling ved alle slags jubileer – helt fra den glansfulle førsteoppførelsen med Lorentz Thyholdt, Magda Blanc, Karl Bergmann og Torborg Schönberg til den siste nyinnstuderingen med Rolf Berntzen, Norma Balean, Kjell Stormoen og Randi Lindtner Næss.

Allerede den 17. desember 1913 – et halvt år etter «Jan Herwitz» – fulgte Wiers-Jenssens muntre og poetiske barnekomedie «Tornerose». Gerda Ring som Tornerose og Gerd Grieg som prinsen kastet eventyrglans over urpremièren. Og stykket ble i årene som kom en av de klassiske barnekomediene på Nationaltheatret, med fire nyinnstuderinger (i 1928 med Aase Bye i tittelrollen) og til sammen 183 oppførelser (siste gang i 1959).

Den 27. september 1917 hadde Nationaltheatret premiere på Wiers-Jenssens drama «Saul». Forfatteren, som var sin egen strengeste kritiker, skriver i teatrets historie: «Sesongens første norske nyhet ble Wiers-Jenssens «Saul». Teatret hadde ofret et overdådig utstyr, utførelsen bød på så betydelige prestasjoner som Egil Eides veldige Saul og Ingolf Schanches særpregede, ensomme Jonathan. Men tross det bibelske dramas mange dramatiske scener, det virket *ikke* dramatisk. Det følte som et lesedrama, der tilslutt trettet. Forfatteren hadde selv ledet innstuderingen,

STEEN & STRØM Å

Jeg valgte Stormagasinet
med det moderne vareutvalget.

Byens Stormagasin

KONGENSGT. 23

STEEN & STRØM Å

TELEFON 4168 00

Stein Grieg Halvorsen som Absalon Pedersøn Beyer.

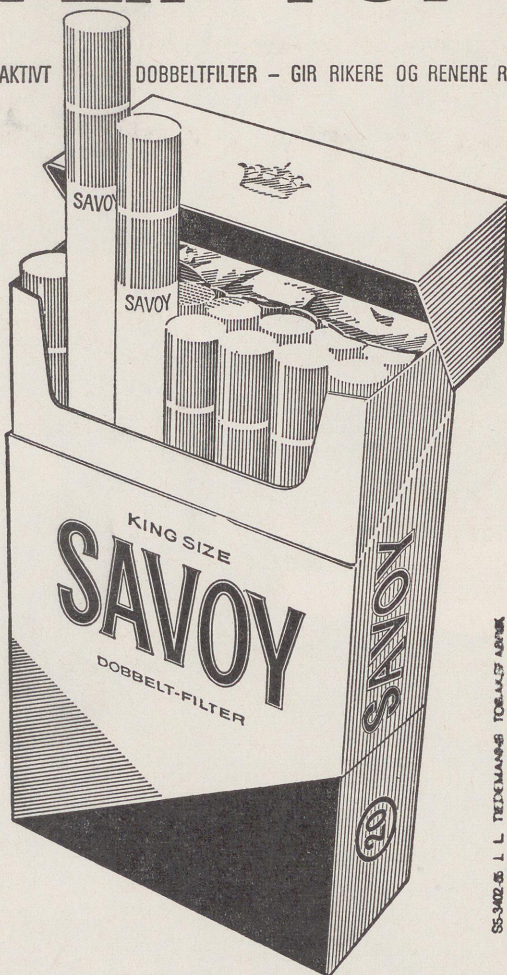
SAVOY

I MODERNE

FLIP-TOP

SAVOY MED AKTIVT

DOBBELTFILTER – GIR RIKERE OG RENERE RØKEGLEDE

SS-3402.55 L. T. ED. MANAGER TORBJØRN ABBE

Hver eneste SAVOY gir rikere og renere røkeglede!

men ikke båret det over sitt hjerte å skjære bort stykkets vel-
talende longører. «Saul» ble en skuffelse.»

På Centralteatret opplevde Wiers-Jensen i 1911 sin annen
store revysuksess «*Confetti*». «Så opptrer atter Wiers-Jenssen, der
så visst som Holberg er fra Bergen,» skrev Nils Kjær, som forstod
seg på satirisk scenekunst, i en begeistret anmeldelse. I Akersgaten
ble også det virkningsfulle folkestykket «*To verdener*» (1917),
som angrep de Castbergske barnelover, en fulltreffer og ble senere
gjenopptatt. Sigrun Otto var barnemoren og Holst-Jensen den
forsofne juristen.

Hans Wiers-Jenssen skrev også episke arbeider. I 1907 (lykke-
året da også «*Anne Pedersdotter*» ble til) kom den gripende,
psykologisk inntrengende romanen «*Presten fra Korshavn og hans
hustru*». Og mellom 1910 og 1923 utgav han en rekke fortellinger
fra det gamle Bergen – på samme tid humørfylte historier og
verdifulle kulturbilder. Det var «*Tante Mine forteller*», «*Krøniker
fra den gamle by*» og «*Laurentius og andre krøniker fra den
gamle by*.»

Da Bjørn Bjørnson i 1923 for annen gang ble Nationalteatrets
sjef, ansatte han igjen Wiers-Jenssen som litterær konsulent for
utenlandsk dramatikk. I denne stillingen ble han til sin død to år
senere. Da hadde han avsluttet «*Nationalteatret gjennom 25 år*»
(1924). Året etter hans død utkom «*Den Nationale Scene. De
første 25 år*» – fullført av Johan Nordahl Olsen. Begge er på-
litelige og underholdende teaterhistoriske arbeider.

Tross kvaliteten i Wiers-Jenssens forfatterskap, er det ikke
først og fremst litteraturhistorien som i dag verner om hans
minne. Det var teatermann han var. Og det er på teatret han
fremdeles lever – hundre år etter sin fødsel.

Först kom teatret. Så
kom vertshuset.

Siden har det vært vår
stolthet å stå teatret
nærmest.

Efter teppesfall går
veien over gaten til

Continental's "Annenetasje"
og Theatercaféen

Joachim Calmeyer som Martin og Ella Hval som Merete Beyer.

Til den omhyggelige pleie
av Deres ytre har
Elizabeth Arden skapt
en lang rekke preparater –
hvert eneste av dem gjemmer
skjønnhet i seg –
Deres skjønnhet.

For det er den omhyggelige,
vel gjennomtenkte og daglige
omhu som gjør Dem vakker.

Elizabeth Arden

Hans Wiers-Jenssen:

Den historiske bakgrunnen for
„ANNE PEDERSDOTTER”

Til urpremièren skrev forfatteren denne
lille oversikten i programbladet:

Handlingen i dette drama er henlagt til Bergen omkring 1574. Det var en tid full av veldige motsetninger: Den seirende Lutherdom brøt inn over katolisismen, middelalderen vek for den nyere tid. Og som motsetningene brøtes i de ytre begivenheter, kjempet de også i menneskenes sinn – selv hos dem som hadde det videste syn og den klareste dom, var det strøk hvor middelalderens mørke ruget.

Ikke minst kommer dette til syne i tidens tro på *trolldom* og *hekseri* – ja, det ser nesten ut som om heksetroen og djevlefykten fikk øket styrke, da den lutherske læres nye lys begynte å bre seg over de nordiske land.

Man forfulgte hekser og trollmenn med alle midler som stod til ens rådighet. Meget skulle det ikke til før en ble utlagt som heks: et ondt ønske, som gikk i oppfyllelse, kunne være nok – så fulgte tortur som brakte «sannheten» frem – hvis da ikke den anklagede bekjente upint og frivillig, *fordi hun trodde på sin trolldomsevne*. Og så tentes bålet og satan ble berøvet sitt bytte – man hadde nemlig håp om at heksens sjel var frelst, når hennes legeme døde for bøddelens hånd.

Nettopp i denne tid – slutningen av 1500-tallet og begynnelsen av 1600-tallet – var Bergen rik på trolldomssaker. Og en av de sørgeligste av dem er saken mot Absalon Pederssøns enke, *Anne Pedersdotter*.

Absalon Pederssøn Beyer, slottsprest på Bergenhus og læremester ved Bergens katedralskole, er en av de mest sympatiske og betydelige skikkelser denne tid har fostret. Han var født i Sogn og kom som gutt på Bergens latinske skole. Der ble Bergens første

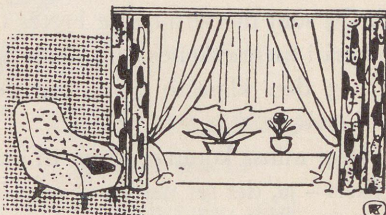
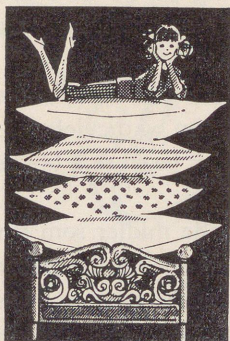
(Forts. side 21.)

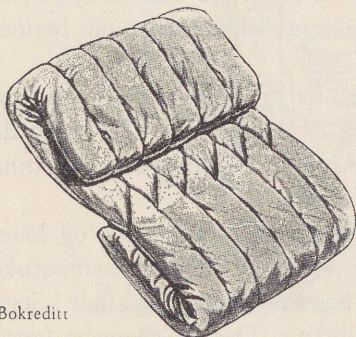
Når det gjelder tekstilutstyr..!

— så busk Gasmanns moderne spesialavdeling.

- BESTE KVALITETER
I SENGEUTSTYR

- SMAKFULLE GARDINER
OG FORHENGSTOFFER

Bokreditt

KORT SAGT:
DET BESTE
TEKSTILUTSTYR
ER EN TRADISJON
HOS

Astrid Folstad, som Herlofs-Marte, gripes av byvakten.

„ANNE PED

Skuespill i f

H. WIER

Kostymer:

Dekorasjoner:

Regi: Kr

Perso

ABSALON PEDERSSØN BEYER	Stein Grieg Halvorsen
MARTIN	Joachim Calmeyer
MERETE BEYER	Ella Hval
ANNE PEDERSDOTTER	Liv Ullmann
BISKOP JENS SCHELDERUP	Ola Isene
MESTER OLAUS	Gunnar Oloram
MESTER LAURENTIUS	Eilif Armand

15 min. pause etter 1. akt, k

Tid: Ca

ERSDOTTER”

ire akter av

-JENSSEN

Lita Prahl

Chr. Stenersen

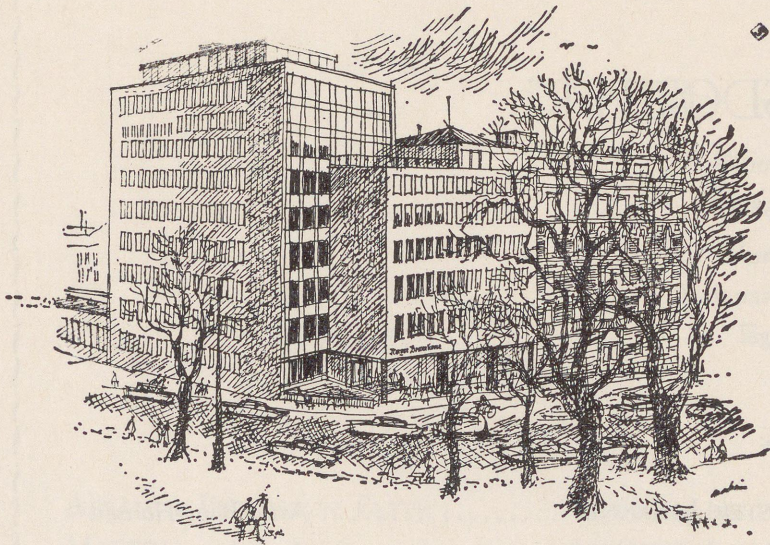
ut Hergel

nene:

MESTER JOHANNES	<i>Arne Bang-Hansen</i>
DAVID SYNGEMESTER	<i>Arne Lie</i>
JØRGEN PREST	<i>Axel Thue</i>
ANFØREREN FOR BYVAKTEN	<i>Georg Thommesen</i>
HERLOFS-MARTE	<i>Astrid Folstad</i>
BENTE	<i>Aagot Børseth</i>
JØRUND	<i>Liv Thorsen</i>

ort opphold etter 2. og 3. akt

2½ time

All slags skadeforsikring

Norges Brannkasse

betyr trygghet

WERGELANDSVEIEN 3 - STORTORVET 2 - TELEFON 20 37 70

protestantiske biskop, Gible Pedersen, oppmerksom på ham, tok ham til seg som sin sønn og bekostet hans utdannelse ved Københavns og Wittenbergs universiteter. Hjemkommet til Bergen igjen, ble Absalon den som i første rekke opparbeidet grunnen for den nye lære. På skolen utdannet han de vordende prester, han holdt kurser for de allerede ansatte, som ofte hadde lite greie på «den nye tro» de så fort var gått over til. Han bekjempet katolisismens rester hvor han møtte dem, og arbeidet som prest og lærer med utrettelig energi. Dessuten fikk han tid til å virke som forfatter: Hans dagboksopptegetninger, den såkalte «*Bergens kapitelsbog*», er et historisk kildekrift av første rang – den gir et livfullt bilde av byen og tiden og av forfatteren selv. Omkring 1570 forfattet han en «*Norges beskrivelse*», et merkelig arbeid som ånder av begeistring over Norges store fortid og sorg over dets fortrykte stand i samtiden – den første åpenbaring i litteraturen av den våknende norske nasjonalfølelse i slutningen av 1500-tallet.

Gjennomtrengt som Absalon Pederssøn var av humanismens ånd, var han den første her i landet som tok *teaterkunsten* i sine idéers tjeneste. Først oppførte han på domkirkegården et religiøst skuespill, senere diktet han selv en komedie hvor han refset folket som fremdeles hang ved sine katolske helgenbilder. Også denne komedien lot han oppføre på domkirkegården.

Etter et liv i utrettelig virksomhet døde Absalon Pederssøn i 1574. Hans enke satt igjen i trange kår, da den forferdelige anklage for trolldom ble reist mot henne. Hun ble utlagt som heks, dømt og brent. Om hennes skyld eller uskyld stod det etter hennes død en bitter strid mellom Bergens verdslige øvrighet og geistligheten. Stattholder Axel Gyldenstjerne måtte gripe inn, og enden ble at geistligheten, som forsvarte Annes uskyld, måtte kripe til korset. Nevnes kan det også, at Absalons sønn, som var prest, *ikke* trodde at hans mor var uskyldig.

—

Med disse tidsforhold som bakgrunn forteller dramaet «*Anne Pedersdotter*» den ulykkelige prestekones skjebne. De historiske *fakta* er delvis meget fritt behandlet: Således blir anklagen mot

Bak fremskrittet - en drøm....

Menneskets lengsler og drømmer har fra urold til i dag vært mektige inspirasjoner og vevisere. — Alkymistens hemmelighetsfulle streben hang sammen med evnen til å spørre og undres. Han drømte om nye stoffer ... kunne han lage gull —? Han blandet urter og mineraler og fant grunnstoffer og gyldne væsker. Hans famlende forsøk førte oss frem til våre dagers kjemi og forskning. Vi står i gjeld til ham som åpnet portene for vår viten om de tusen ting vi i dag kan utvinne av mineraloljen, — vår tids kanskje viktigste råstoff.

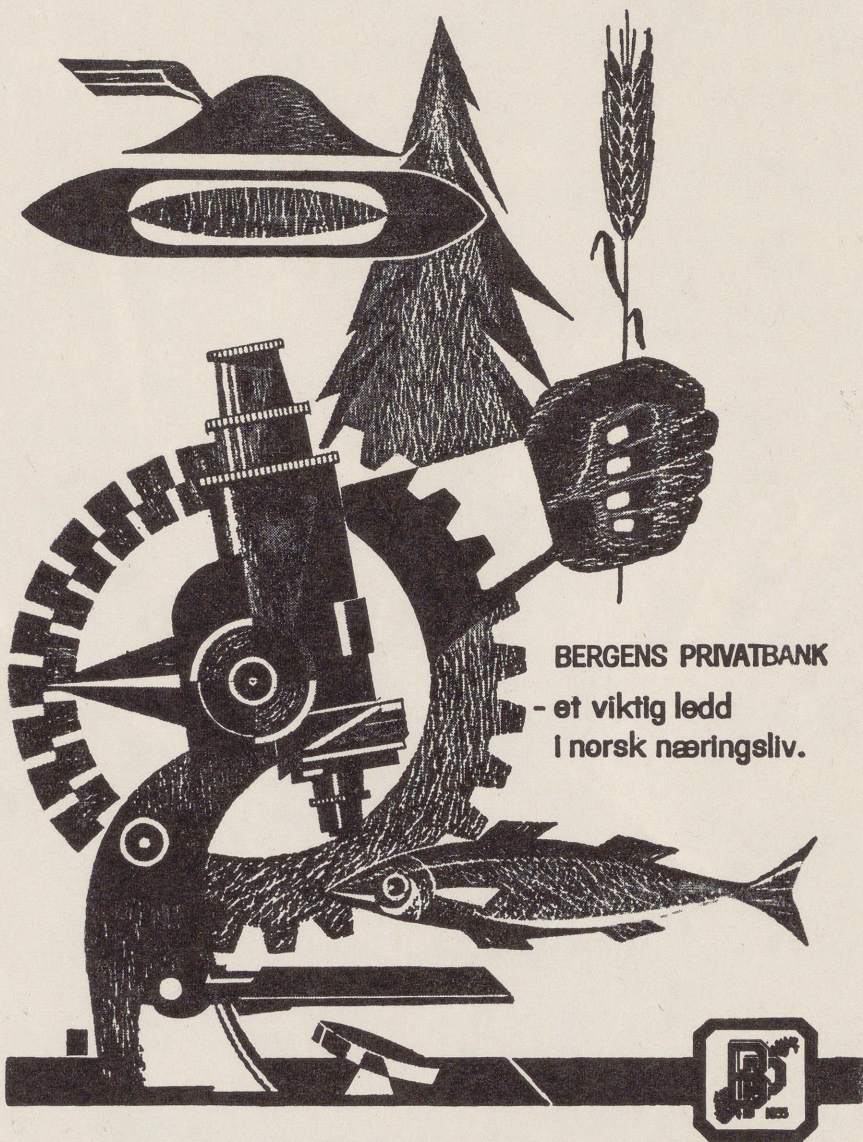

NORSK BRÆNDELSELOLJE A/S

— en storbedrift i energiens tjeneste —

Anne Pedersdotter og Martin.

BERGENS PRIVATBANK
 - et viktig ledd
 i norsk næringsliv.

BERGENS PRIVATBANK

BERGEN · OSLO · HAUGESUND
 - **FREDRIKSTAD · TRONDHEIM · SVOLVÆR · HARSTAD · SANDNES -**
 Asker · Høvik · Kleppe · Laksevåg · Lillestrøm · Mostun · Odda · Sandvika
 Skjerveik · Sarumsand · Åkrehamn · Ålgård · Åndalsnes · Åsnes

Anne Pedersdotter satt i direkte forbindelse med hennes manns død, mens det i virkeligheten ligger en stor tidsavstand mellom de to begivenheter. I dramaet er Anne Pedersdotter Absalons annen hustru og Martin hennes stesønn – det bringer et sterkt erotisk element inn i handlingen. Den virkelige Absalon var gift én gang og hadde åtte barn med Anne Pedersdotter. – Man vet ikke hvilke trolldomsgjerninger Anne ble anklaget og dømt for. Saken er vesentlig kjent gjennom de innberetninger Axel Gyldenstjerne sendte til Riksrådet – her nevnes ikke noe om trolldommens art.

Dramaets tre første akter blir utspilt i Absalon Pederssøns hjem, siste akt i Domkirkens kor, hvor Anne blir drevet til å underkaste seg den forunderlige «båreprøve». Denne «gudsdom» ble ikke sjelden anvendt nettopp i de nordiske land. I sin «Kapitelsbog» forteller Absalon selv at han har overvært en av dem. Tanken i denne prøven var, at når den «utlagte» morder nærmet seg båren, hvor den drepte lå, og la sin hånd på likets bryst, skulle ved et eller annet jærtegn den anklagedes skyld bli åpenbart. Det er denne gudsdom Anne Pedersdotter i fortvilelse utesker. Og etter samtidens oppfatning var utfallet av prøven slik, at en takkehymne med ett slag fødtes på alles lepper.

Hvoretter Anne Pedersdotter fikk den skjebne tiden anså henne verdig til. Samfunnet var reddet fra en fare, den evige rettferdighet var skjedd fyldest og heksen brent

in majorem dei gloriam.

LETTERE Å LÅNE MER FRISTENDE Å SPARE

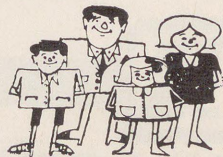
KREDITKASSENS nye sparelån kan brukes til ALLE FORMÅL
Banken viser Dem tillit ved å gi LÅN UTEN SIKKERHET.

Etter å ha spart et fast beløp hver måned i minimum 12 måneder, kan De uten formaliteter låne like meget som De har spart. Til bolig vil De kunne låne inntil det dobbelte av det sparte beløp mot deponering av pantobligasjon, innskuddsbevis eller andre adkomstdokumenter.

De kan låne inntil kr. 10.000, eventuelt kr. 15.000, uten å stille kausjon eller annen sikkerhet. Spesielllånet til boligformål er begrenset oppad til kr. 30.000. Låntageren må ha fylt 21 år når lånet opptas.

DRA NYTTE AV DISSE STORE FORDELER:

- De har en kontantreserve når De behøver den.
- De kan raskere kjøpe ting De trenger.
- De sparer de høye avbetalingsomkostninger.
- De kan dra fordel av eventuelle kontantrabatter.
- De oppnår skattefradrag ved at sparelånsrentene er fradragsberettiget i selvangivelsen.

VELKOMMEN TIL

KREDITKASSEN

Christiania Bank og Kredittkasse

Til høyre Ola Isene som biskop Jens Schelderrup i samtale med Merete Beyer. I bakgrunnen Axel Thue (til venstre) som Jørgen Prest og Arne Bang-Hansen som Mester Johannes.

Reis på orkesterplass

Fly

SAS

KVALITETSMERKET I LUFTFART

„ANNE PEDERSDOTTER” på teatret.

«Anne Pedersdotter» er blitt et av de klassiske skuespillene i norsk dramatikk – på en gang levende kulturbilde og dikterisk beveget menneskeskildring. Men først og fremst har det jo vist seg som et blodfullt *teaterstykke*, skrevet av en forfatter som kjente scenens virkemidler ut og inn. «Anne Pedersdotter» er en av de skuespilltekstene som blir *bedre*, mer levende, mer mangfoldig, når det kommer frem i scenelyset. Det er skrevet for å spilles. Det var ikke for ingenting Wiers-Jenssen ikke ville utgi det i bokform. For ham var det et manuskript til å skape teater av. På urpremièren hadde jo også Johanne Dybwad vist at det kunne bli til genial skuespillkunst! Først i 1962 utgav Øyvind Anker, gjennom Foreningen for norsk bokkunst, en trykt utgave – blant annet til stor nytte for norske teatre. Samtidig hadde det gamle dramaet fått en ny, foruroligende aktualitet.

Urpremièren fant sted på Nationalteatret den 18. februar 1908 i Halfdan Christensens regi. Skuespillet ble en stor suksess, ikke minst takket være fru Dybwad, som kunne ufolde sin koglende fantasi og sin erotiske lidenskap i Annes rolle. Omkring henne stod Stub Wibergs Absalon, August Oddvars Martin og Sofie Reimers' Merete. Virkningsfulle motsetninger var Gustav Thomassen som Mester Laurentius og Johan Løvaas som Mester Johannes. Agnes Christensen (Symra) var den første Herlofs-Marte. I sesongen 1908—09 gjestet Johanne Dybwad som Anne Pedersdotter i Helsingfors og København, mens Lina Sandell

«Oslo-Weekend»

Det er ikke alle som har muligheter for å ta en hel ukes vinterferie, men mange kan sikkert slippe vekk fra hverdagen for et par dager, f. eks. en lang weekend.

OSLO, *Nordens Vinterhovedstad*, er ekstra hyggelig på denne tiden. Kunst- og kulturlivet er aktivt, teatrene har høysesong, store verdensnavn gir konserter etc.

Rett utenfor byen ligger den deilige Osloomarka og frister med godt turterreng, hopp-, slalom- og utforbakker, skiheiser, skøytebaner o. l. Nedenfor nevnte fem ledende hoteller i Oslo har gått sammen om et virkelig rimelig spesialtilbud i tiden 15. oktober 1966 til 30. april 1967.

1) «Oslo-Weekend» «A» – kr. 96,00.

Dette gir Dem anledning til å velge et av de undertegnede hoteller å bo på, og De får rom med bad. De kan likeledes velge aftenens forestilling på Nationaltheatret, Det Norske Teatret eller Oslo Nye Teater, og en god billett blir levert Dem av portieren der De bor.

Etter teatret souperer De på et av de fem hotellene i den restaurant De ønsker. Søndag morgen serveres frokost på hotellet. Formiddagen kan disponeres nettopp som De vil. Portieren og hans stab står til disposisjon for alle oppdrag. Oppholdet avsluttes med lunsj på hotellet.

2) «Oslo-Weekend» «B» – kr. 81,00.

Nøyaktig det samme program som nevnt over, men uten avslutningslunsjen søndag. Soupéen lørdag serveres på det hotell man bor.

3) «Oslo-Weekend» «C» – kr. 40,00.

I det hotell De ønsker, får De rom med bad. De står fritt med hensyn til hovedmåltidene, men frokosten er inkludert i prisen.

Alle tre tilbud gjelder natten mellom lørdag og søndag, men det er mulig å utvide oppholdet én natt til begge sider. Prisene omfatter alle ydelser som er nevnt inkl. betjeningsavgiftene. Kaffe etter lunsj eller middag er ikke medregnet, heller ikke andre drikkevarer. Hovedmåltidene er dagens lunsj, middag eller souper.

Skulle De ikke ønske teaterbilletten, trekkes denne fra på regningen. Alle formalia ordnes på det hotell hvor De bor, og det tas vanlig forbehold om rikelig tid for å reservere billetter til det teater De ønsker. Bestillinger merkes med det alternativ som passer, og sendes direkte til det hotell hvor De vil bo.

Velkommen til et hyggelig Oslo-besøk!

HOTEL BRISTOL
Kristian 4des gt. 7
Tel. 41 58 40

HOTEL CONTINENTAL
Stortingsgt. 24/26
Tel. 41 70 60

GRAND HOTEL
Karl Johans gt. 31
Tel. 41 58 20

K.N.A.-HOTELLET
Parkvn. 68
Tel. 56 26 90

HOTELL VIKING
Gunnerus gt. 11/13
Tel. 33 64 70

spilte tittelrollen i Stockholm. – Nationaltheatret tok dramaet opp igjen i 1924, denne gang i Johanne Dybwads sterke og fantasifulle instruksjon. De fire hovedrollene var på samme hender som sist. Nye var Aagot Didriksen som Herlofs-Marte og David Knudsen som Johannes. Og suksessen ble om mulig enda større.

I 1941 skapte Stein Bugge en beveget og beåndet forestilling på Nationaltheatret. Nå var det Tore Segelcke som fikk vise sine evner som stor erotisk skuespillerinne – hun la mer vekt på lidenskapen enn på trolldomskunsten. Agnes Mowinckel skapte en monumental morsskikkelse av Merete Beyer, mens Kolbjørn Buøen og Georg Løkkeberg stod fint sammen som far og sønn. Ella Hval var en rystende Herlofs-Marte. Med denne nyinnstuderingen kom «Anne Pedersdotter» opp i til sammen 77 oppførelser på hovedscenen. Etter krigen har fru Segelcke gjestet i Helsingfors som Anne.

Ellers er «Anne Pedersdotter» blitt spilt i de fleste norske byer. Allerede høsten 1908 drog Ludovica Levys Nationalturné ut med stykket over hele Sør-Norge – selv spilte hun med stor myndighet Merete Beyer. – Som rimelig kan være har Wiers-Jenssens Bergens-drama hatt en rik historie på Den Nationale Scene. Her kom det for første gang opp i mars 1909 med Magda Blanc (Anne), Johan Hauge (Absalon) og Torborg Schönberg (Merete). – I 1927 overtok en ny, høyt begavet ungdom, Tore Segelcke og Odd Frogg, Anne og Martin, mens Karl Bergmann var Absalon. – Under krigens slutfase spilte Ragnhild Michelsen Anne. Torborg Schönberg var fremdeles Merete Beyer. – Den siste nyinnstuderingen i Bergen fant sted under Festspillene 1955. Agnes Mowinckel satte i scene og spilte Merete, med Anne Gullestad som Anne og Rolf Berntzen som Absalon.

Også de øvrige faste scenene utenfor Oslo har oppført «Anne Pedersdotter». I Trondheim var Ragnhild Owenberg Anne i 1924, Rønnaug Alten i 1942 (med Agnes Mowinckel som instruktør og Merete Beyer). I Stavanger Liv Uchermann Selmer i 1924.

Den siste oppførelsen i Oslo fant sted på Det Nye Teater for ti år siden. Agnes Mowinckel, som etterhvert hadde fått en slags

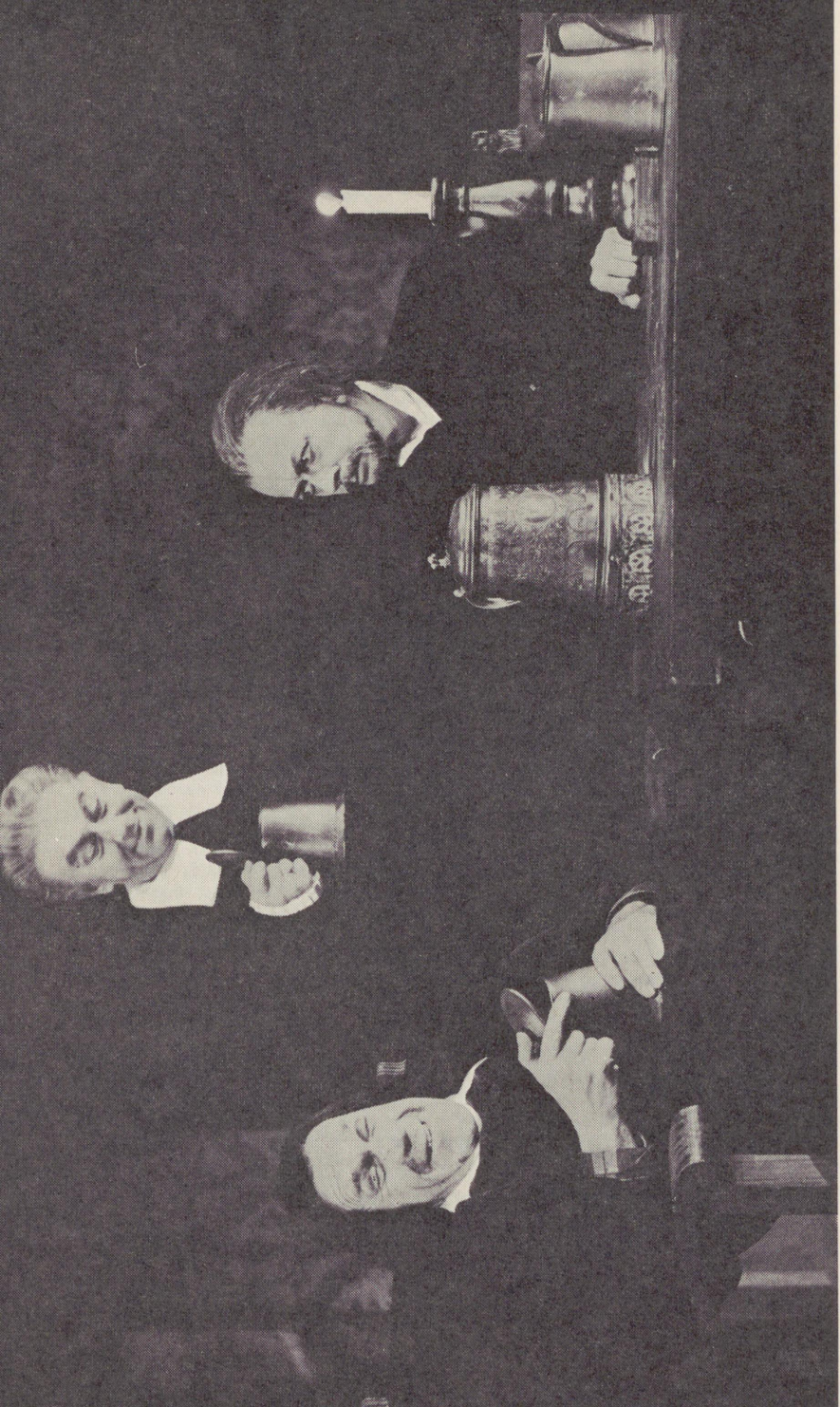
kunstnerisk eiendomsrett til sitt bysbarns hovedverk, hadde påny instruksjonen og spilte Merete. Hun hadde laget en vakker og gripende forestilling med Claes Gill som Absalon, Mona Hofland og Espen Skjønberg som de to unge. Senere ble forestillingen sendt i Radioteatret.

Ute i verden har «Anne Pedersdotter» særlig gjort lykke i England og Italia – det er karakteristisk at stykket ble utgitt som bok i begge disse landene femti år før det ble trykt i Norge. Den engelske oversettelsen var av John Masefield, innehaver av den eldgamle æresstillingen som «poet laureate». Jeg har selv overvært en oppførelse i London av «The Witch», a play by John Masefield – lenger nede stod det med små bokstaver «from the Norwegian of Wiers-Jenssen!» Men fru Wiers-Jenssen fikk iallfall sine proserter fra en rekke små og store scener i den engelsktalende verden. – I Italia var Emma Gramatica, Eleonora Duses arvtager, den første Anne.

Wiers-Jenssens tekst dannet grunnlaget for en av de ypperste filmer som er laget i Norden: «Vredens dag» av den danske instruktør Carl Th. Dreyer. Skjønnere svart-og-hvitt bilder og renere middelaldertone er knapt skapt på lerretet. Med sin dypt religiøse innstilling gav Dreyer «Anne Pedersdotter» nytt perspektiv: det ble først og fremst et skuespill om skyld og soning. Lisbeth Movin som Anne, Preben Lerdorff Rye som Martin, Thorkild Roose som Absalon Pederssøn og Sigrid Neiiendam som Merete Beyer føyet seg med kunstnerisk ydmykhet inn under mesterens vilje. En glemmer aldri den gamle, forholdsvis ukjente skuespillerinnen Anna Svierkier som Herlofs-Marte – hennes mishandlede skikkelse og hennes kvalte skrik svidde seg inn i sjelen, som noe en selv hadde opplevet. Kunne noe være mer aktuelt i 1942? Gjennom Carl Th. Dreyers visjon nådde Wiers-Jenssens skuespill ut over hele verden.

*

Med årene er «Anne Pedersdotter» rykket oss uhyggelig nær – meget nærmere enn i den fredelige tiden før første verdenskrig, da stykket ble til. I dag ser det ut til at et nytt middelaldermørke

Ved bordets gleder, Arne Bang-Hansen (til venstre) som Mester Johannes, Gunnar Orlam som Mester Olaus og Eilif Armand som Mester Laurentius.

av fordommer og fanatisme skal senke seg over store deler av jorden. Vi har opplevet Moskvaprosesser i øst og McCarthy-prosesser i vest. Og midt mellom dem den ufattelige tragedien, at seks millioner jøder ble drept av nazistene. Fremdeles flammer rasehatet i mange verdensdeler. Og massepsykosen utfolder seg fritt – fra Kina til Sør-Afrika.

På teatret, som skal være tidens speil, er heksejakt blitt aktuelt stoff. Arthur Miller skrev «Smeltedigelen» og Aldous Huxley «Djevlene fra Loudon» (senere dramatisert) over historiske hendelser fra Amerika og Frankrike. I Polen gjorde instruktøren Jerzy Kawalerowicz det samme i filmen «Nonnen og djevelen». Heinar Kipphardt og Peter Weiss flyttet dokumentarisk nåtidsstoff opp på scenen i «Saken Oppenheimer» og «Die Ermittlung», for å vise oss kommunisthets og jødeforfølgelse.

På samme måte kan vi se på «Anne Pedersdotter» – i lyset, eller rettere sagt i mørket fra vår egen tid. Vi har alle betingelser for å føle med de stakkars forfulgte heksene Herlofs-Marte og Anne. Og for å forstå de menneskene de trakk med seg i ulykken: Absalon Pederssøn, Martin og Merete Beyer.

Bildene fra forestillingen er tatt av Nationalteatrets fotograf,
Jan Schwarzott.

Det Norske Teatret

«BLUES FOR MR. CHARLIE»

av James Baldwin
Regi: Pål Skjønberg
Dekor: Arne Walentin

«TANGO»

av Slawomir Mrozek
Regi: Barthold Halle
Dekor: Guy Krohg

«HAMLET»

av William Shakespeare
Regi: Tormod Skagestad
Dekor: Arne Walentin
Première: 22. februar

For dei yngste:

«KARAMELLAPPARATET»

av
Evert Lundström og Jan Moen
Regi: Asbjørn Toms
Dekor: Snorre Tindberg

Oslo Nye Teater

«TO ESS - OG INGEN DAME»

Komedie av Neil Simon
Regi: Toralv Maurstad

«HAVESYKE»

Skuespill av Giles Cooper
Regi: Alfred Solaas
Première primo februar

Barneteatret
i Folketeaterbygningen:

«SKATTEN PÅ SJØRØVERØYA»

av Robert L. Stevenson

Dukketeatret
i Bymuseet, Frogner:

«REISEN TIL SOLEN»

Dukker og instruksjon:
Jarmila Majerova

Den Norske Opera

«FIGAROS BRYLLUP»

Opera buffa av
Wolfgang Amadeus Mozart
Regi: Einar Beyron
Dirigent: Arvid Fladmoe
Dekor og kostymer:
Arne Walentin
Koreografi: Kari Wang

Ballettaften:

«SVANESJØEN»

Koreografi:
Marius Petipa / Lev Ivanov
Sonia Arova
Musikk: Peter Tsjaikovskij
Innstudering: Sonia Arova
Dekor: Kae Tang - Kostymer:
Ivar Ferdinand Karlsen
Dirigent: Zdenko Peharda

«TOSCA»

Opera av Giacomo Puccini
Regi: Per Bronken
Dirigent: Arvid Fladmoe
Dekor: Guy Krohg
Kostymer:
Ivar Ferdinand Karlsen
Première: 1. februar

«BARBEREN I SEVILLA»

Opera buffa
av Gioacchino Rossini
Regi: Einar Beyron
Dirigent: Arvid Fladmoe
Dekor og kostymer:
Arne Walentin

«PETER GRIMES»

Opera av Benjamin Britten
Regi: Joan Cross
Dirigent: Arvid Fladmoe
Dekor og kostymer:
William Chapell

Nationaltheatrets repertoar:

Hovedscenen:

«FUGLEELSKERNE»

av Jens Bjørneboe

Dekorasjoner: Per Schwab

Regiassistent: Wilfred Breistrand

Regi: Carl Maria Weber

«GEOGRAFI OG KJÆRLIGHET»

av Bjørnstjerne Bjørnson

Dekorasjoner: Per Schwab

Regi: Jørn Ording

«SEKS PERSONER SØKER EN FORFATTER»

av Luigi Pirandello

Dekorasjoner og kostymer: Mago

Regi: Ingmar Bergman

«ANATOL»

av Arthur Schnitzler

Dekorasjoner og kostymer: Mago

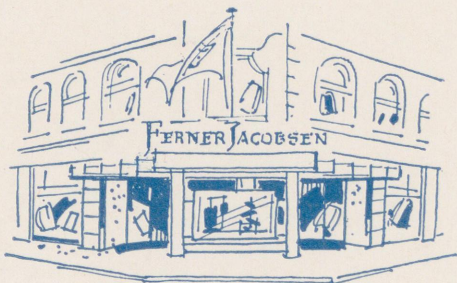
Regi: Vivica Bandler

Barneforestillingen:

«REISEN TIL JULESTJERNEN»

av Sverre Brandt

Regi: Wilfred Breistrand

*Alt i herreklær
til fritid og fest*

Benytt anledningen til å se våre vinduer
etter forestillingen

FERNER JACOBSEN &

Stortingsgaten 14 – Tlf. 42 07 66

10g163466

Restaurant

FRASCATI

*med det Franske Rôtisserie
Le Rendez-Vous de Gourmets
Vis-à-vis
Nationaltheatret*